

Хмельницький національний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Марківської Аліни Анатоліївни
Прізвище, ім'я, по батькові студента(ки)

на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра

Прибуток банківської установи: сутність, види та особливості формування за матеріалами АТ КБ «ПриватБанк»
назва теми

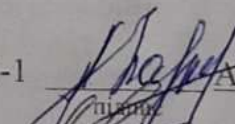
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

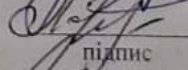
Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
Назва

КРФБС 020055.01.17.00

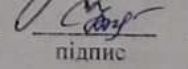
Виконав: студент IV курсу, групи ФБС-20-1

підпис Аліна МАРКІВСЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: канд. екон. наук, доцент

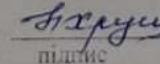

підпис Катерина ЛАРІОНОВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер: к. е. н., ст. викладач
посада

підпис Ювanna СИДОРЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Зав. кафедри ФБСС

д-р. екон. наук., професор
підпис Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

14 06 2024 р.

Хмельницький 2024

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретичні аспекти формування прибутку банку	8
1.1 Економічна сутність та фактори впливу на прибуток банку	8
1.2 Систематизація банківського прибутку за різними ознаками	15
2 Аналітико-практичні аспекти формування прибутку банків України	22
2.1 Аналіз прибутку банків України та оцінка фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки	22
2.2 Аналіз та шляхи удосконалення процесу формування прибутку АТ КБ «ПриватБанк»	35
Висновки	47
Список використаних джерел	51
Додатки	57

Вступ

В умовах воєнного стану, отримання прибутку банківськими установами та забезпечення рентабельної діяльності є необхідним елементом для забезпечення їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Це пояснюється тим, що саме прибуток банку відіграє ключову роль у формуванні його фондів і резервів, які використовуються для покриття непередбачених ризиків та розвитку матеріальної бази установи. Крім того, прибуток мотивує персонал і керівництво розширювати та вдосконалювати банківські операції і послуги, а також сприяє скороченню витрат та мінімізації ризиків.

Враховуючи нестійкість сучасного фінансового ринку та обмежені можливості щодо збільшення доходів та зменшення витрат вітчизняними банками, стає актуальним розробка ефективної системи формування та розподілу прибутку банку, яка повинна базуватися на можливості оцінки впливу на неї зовнішніх та внутрішніх чинників.

Теоретичні та практичні аспекти формування та розподілу прибутку банківської установи досліджувались у наукових працях, як вітчизняних, так і закордонних науковців та практиків. Серед вітчизняних та закордонних вчених які досліджували питання формування, розподілу та використання прибутку банківської установи найбільш відомі: Аврамчук Н., Бланка І., Бікбов Л., Бодрова І., Вольська С., Криклій О., Ларіонова К., Лисянська О., Нескородєва І., Потьомкіна О., Рибалка О., Сало І., Дж. Синки, Шевцова О., Ящук С. та інші.

Однак не всі аспекти формування та розподілу прибутку банківської установи в повній мірі розкриті та обґрунтовані в наукових роботах даних авторів. Недостатньо опрацьованими залишаються науково-методичні підходи з розробки комплексної систем формування та розподілу прибутку банківської системи в складних сучасних умовах розвитку фінансового ринку.

Необхідність та значимість вирішення проблем, пов'язаних з формуванням прибутку банківської установи, обумовили вибір теми даної кваліфікаційної роботи, визначили мету та основні завдання дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних

основ і практичних рекомендацій щодо формування прибутку банку в умовах нестабільності фінансового ринку.

Комплексний підхід до реалізації зазначеної мети кваліфікаційної роботи обумовлює необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити різноманітні підходи до трактування поняття «прибуток банку»;
- охарактеризувати функції та роль прибутку банківської установи в умовах воєнного стану;
- дослідити класифікацію банківського прибутку за різними ознаками;
- проаналізувати стан прибутковості банків України протягом 2021-2023 років;
- проаналізувати основні показники фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки;
- дослідити особливості формування прибутку в АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки;
- розробити шляхи удосконалення формування прибутку АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процес формування прибутку банківської установи.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи та науково-практичні рекомендації щодо формування прибутку банку в кризових умовах функціонування фінансового ринку України.

У процесі дослідження використовувалися такі з методи дослідження, як: індукція та дедукція, теоретичне узагальнення (при дослідженні економічного поняття «прибуток банку», систематизації видів прибутку банку), аналіз та синтез (під час рівня прибутковості банків України та для аналізу показників фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк»), групування, порівняння та ситуаційний підходи (при дослідженні факторів, що впливають на рівень прибутку банків в умовах фінансової невизначеності), графічний метод (при побудові діаграм, які наочно відображають структуру і динаміку показників прибутковості банківських установ).

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є чинні законодавчі та

нормативні акти, що регулюють основні аспекти формування та використання прибутку банківських установ, офіційні аналітичні матеріали центрального банку та фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк», монографії, статті періодичних видань, навчальні посібники, підручники, матеріали наукових конференцій, офіційних сайтів мережі Інтернет, які присвячені проблемам формування прибутку банківських установ.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 56 сторінок, які містять 12 таблиць та 2 рисунків. Список використаних джерел нараховує 50 найменувань.

1 Теоретичні аспекти формування прибутку банку

1.1 Економічна сутність та фактори впливу на прибуток банку

Основна мета діяльності банку, як і будь-якого підприємства, полягає у досягненні максимально можливого прибутку. Прибуток є головним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів банківської установи, що дозволяє вирішувати низку стратегічно важливих завдань. До них належать: збільшення обсягів власного капіталу, підтримка іміджу, поповнення резервних фондів, фінансування капіталовкладень, забезпечення платоспроможності та часткове фінансування розвитку фінансово-економічної діяльності банківської установи. Варто підкреслити, що прибуток банку грає важливу роль у задоволенні його соціально-економічних потреб, але головною його функцією є забезпечення достатнього рівня прибутковості, який захищає банк від ризику банкрутства.

У традиційному розумінні прибуток є різницею між ціною товару та затратами на його виробництво (собівартістю). Відповідно до міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» «прибуток або збиток - це загальний дохід за вирахуванням витрат за винятком компонентів іншого сукупного прибутку» [1].

У економічній літературі існує багато різноманітних визначень та наукових підходів до сутності категорії «прибуток банку», які представлені у таблиці А.1 (додаток А).

З аналізу визначень «прибутку банку», випливає, що домінує підхід, у якому прибуток розглядається як результат фінансово-господарської діяльності банку. Основний акцент робиться на методиці розрахунку фінансового результату як різниці між доходами від банківської діяльності та пов'язаними з нею витратами. Таким чином, це визначення найчастіше розглядається з точки зору бухгалтерського обліку.

Конкретна реалізація цього розрахункового підходу до трактування

сутності прибутку полягає у функціонуванні систем податкового, фінансового та управлінського обліку у банках. Наприклад, у фінансовому обліку прибуток визначається для надання інформації зовнішнім зацікавленим сторонам. У податковому обліку банківський прибуток використовується як основа для обчислення податкових зобов'язань і здійснення фіскальних платежів. Водночас управлінський облік у банківській установі зосереджений на внутрішній інформації, що стосується факторів, які впливають на прибуток на рівні конкретного банку, окремих ринкових сегментів, центрів фінансової відповідальності та інших аспектів управління фінансовою діяльністю банку [44].

Отже, прибуток банку є багатограним поняттям, яке відкриває широкі можливості для різних тлумачень його сутності. Основні теорії, що стосуються прибутку банку, часто обмежуються одностороннім поглядом на його природу. У зв'язку з цим необхідно використовувати комплексний підхід до визначення цього поняття. На наш погляд, банківський прибуток можна розглядати як кінцевий фінансовий результат банківської діяльності, що є компенсацією за прийняття ризику і виступає показником ефективного управління банком протягом певного періоду.

Також необхідно розглянути відмінність між такими поняттями як «прибуток банку» та «прибутковість банку». «Прибутковість – це показник, який характеризує ефективність діяльності банку з точки зору здатності його приносити прибуток та забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів» [16]. Тобто, прибутковість банківської установи характеризує такий показник як рентабельність.

Прибуток визначає абсолютний результат, не враховуючи використані ресурси, тоді як рентабельність є ключовим показником ефективності, що вказує на рівень віддачі активів та ефективне використання капіталу банку. Цей показник безпосередньо пов'язаний з доходами і відображає ефективність діяльності банку, демонструючи його роботи. Таким чином, аналіз рентабельності є важливим фактором для забезпечення подальшого ефективного функціонування та розвитку банківської установи.

Таким чином, сума прибутку відображає абсолютний ефект діяльності банківської установи, а рентабельність визначає відносний рівень прибутковості. Показник рентабельності надає уявлення про те, наскільки достатній рівень прибутку має банк в порівнянні з іншими ключовими показниками, які впливають на його фінансово-господарську діяльність. Під час розрахунку рентабельності банківської установи прибуток банку співвідноситься з показниками, які мають значний вплив на його отримання, таких як доходи, витрати, ресурси і капітал.

Фінансисти, Демчук Н.І. та Коваль А.М. притримуються думки, що «прибутковість комерційного банку відіграє важливу роль як у діяльності самих банківських установ, так і у фінансовій системі країни. Підтримка достатнього рівня прибутковості є важливою умовою ефективної діяльності банку. Без достатнього рівня прибутковості банк не може виконувати свої функції і проводити операції з обслуговування клієнтів, тому вирішення проблем прибутковості повинно мати найвищий пріоритет у роботі керівництва банку. Фактично банківська діяльність заснована на довірі, і якщо підривається довіра до банку, то все інше руйнується дуже швидко» [11, с. 22].

Отже, можна стверджувати, що поняття «прибутковість банку» охоплює більший спектр аспектів, ніж поняття «прибуток банку». Останній виступає лише як вихідний показник для визначення прибутковості банку, яка, у свою чергу, відображає рівень віддачі витрат й ефективного використання коштів банку.

Прибуток банку виконує різноманітні функції, які важливі для його ефективної діяльності та стійкості в фінансовій системі. Детальна характеристика основних функцій прибутку банку наведена в таблиці 1.1.

Отже, функції прибутку банку включають його стимулюючу роль, забезпечення фінансової стійкості, розвитку та інвестицій, формування резервів та капіталу, а також сплату дивідендів акціонерам. Ці функції допомагають банкам ефективно функціонувати та забезпечувати стійкий розвиток у фінансовій системі.

Таблиця 1.1 – Характеристика основних функцій прибутку банку

Функції прибутку банку	Характеристика
1. Функція стимулювання	Прибуток виступає як стимул для банків удосконалювати свою діяльність та збільшувати її ефективність. Заохочення до отримання прибутку приводить до пошуку нових шляхів збільшення доходів та зниження витрат.
2. Захисна функція	Прибуток є ключовим джерелом формування капіталу та резервів банку. Він дозволяє банку захищати себе від фінансових ризиків та несподіваних витрат, забезпечуючи фінансову стійкість.
3. Розподільча функція	Полягає у тому, що прибуток банку розподіляється між власне банком і бюджетами та фондами нашої держави
4. Оціночна функція	Прибуток банку виступає індикатором його фінансової стабільності та ефективності, а оціночна функція допомагає керівництву банку у визначенні стратегій розвитку, ризиків та можливостей. Інформація про прибуток є важливим елементом для інвесторів та регуляторів, а також допомагає встановлювати вартість банку на фінансовому ринку. Таким чином, оціночна функція відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективного функціонування банку та досягненні його стратегічних цілей.
5. Функція розвитку	Прибуток є ключовим джерелом формування капіталу та резервів банку. Він дозволяє банку захищати себе від фінансових ризиків та несподіваних витрат, забезпечуючи фінансову стійкість.
6. Інвестиційна функція	Проявляється в тому, що банківський прибуток може бути спрямований на розширене відтворення, тобто на оновлення матеріально-технічного забезпечення, збільшення кількості філій, впровадження новітніх банківських продуктів тощо
7. Інформаційної функції	Полягає в тому, що банківський прибуток виступає індикатором доцільності капітальних вкладень у розвиток сегментів банківського ринку, різних банківських продуктів тощо

Джерело: систематизовано автором на основі [8; 14; 23]

Усі перераховані функції свідчать про багатогранну роль прибутку банківської установи в ринкових умовах функціонування вітчизняної банківської системи (рисунк 1.1).

Прибуток банку в ринкових умовах є важливим показником його фінансової стабільності, ефективності та конкурентоспроможності. Основні ролі прибутку банку в цих умовах включають:

– прибуток виступає джерелом самофінансування банківської установи, тобто чим вищий його обсяг, тим меншою є залежність банку від зовнішніх запозичень;

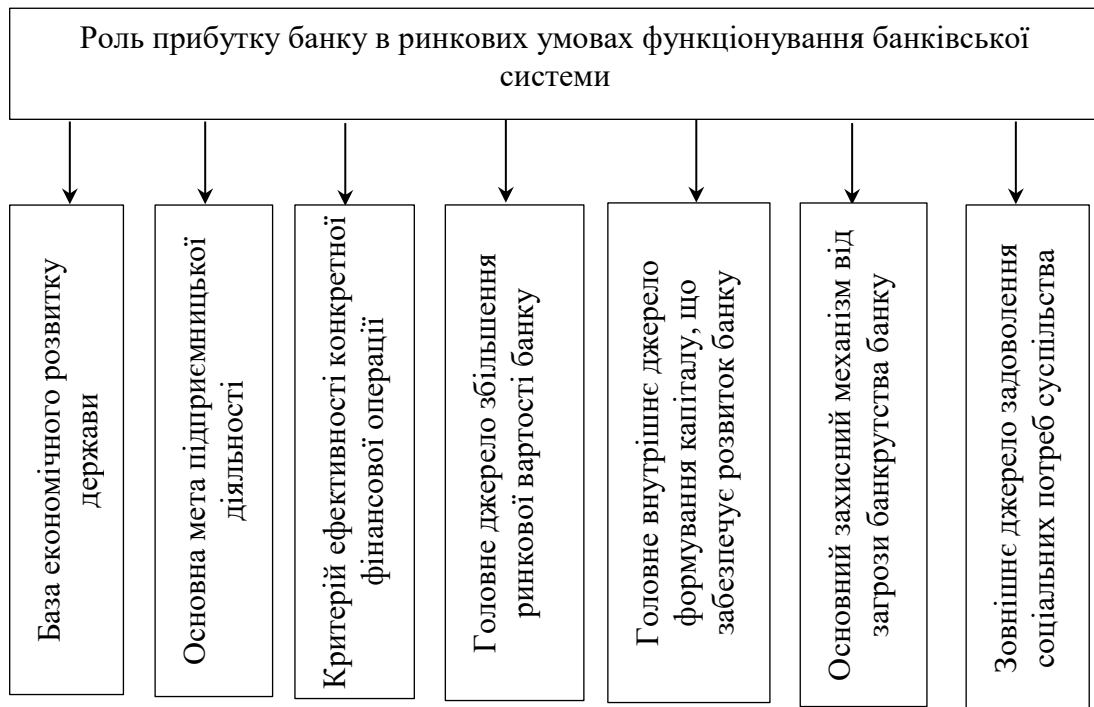

Рисунок 1.1 – Роль прибутку банку в ринкових умовах функціонування банківської системи

Джерело: систематизовано автором на основі [25; 33]

- прибуток дозволяє банку формувати достатні резерви та капітал для покриття ризиків, що виникають у процесі його діяльності, таких як кредитний ризик, ліквідність та ринкові ризики;
- прибуток надає банку можливість інвестувати в розвиток нових продуктів та послуг, вдосконалення технологій, розширення мережі відділень та підвищення якості обслуговування клієнтів;
- високий рівень прибутку свідчить про фінансову стабільність банку, що збільшує його кредитоспроможність та доступ до додаткових джерел фінансування на ринку капіталу;
- прибуток є ключовим фактором для інвесторів у визначенні привабливості банку для інвестицій та вартості його акцій на фінансовому ринку;
- ефективне використання ресурсів та досягнення прибутку дозволяють банку конкурувати на ринку, пропонуючи конкурентні умови для клієнтів та забезпечуючи стабільні дивіденди для акціонерів;

– прибуток являє собою головне джерело зростання ринкової вартості банку, яке забезпечується капіталізацією частини отриманого прибутку, тобто його спрямуванням на приріст активів банківської установи. Відповідно до цього, чим більшим є обсяг прибутку банківської установи, тим більшою мірою зростає вартість її активів та ринкова вартість

Отже, прибуток банку в ринкових умовах відіграє важливу роль у забезпеченні його стабільності, розвитку та конкурентоспроможності в банківській системі.

Необхідно зазначити, що на величину банківського прибутку впливає значна кількість факторів, які можна систематизувати за різними ознаками (рисунок 1.2).

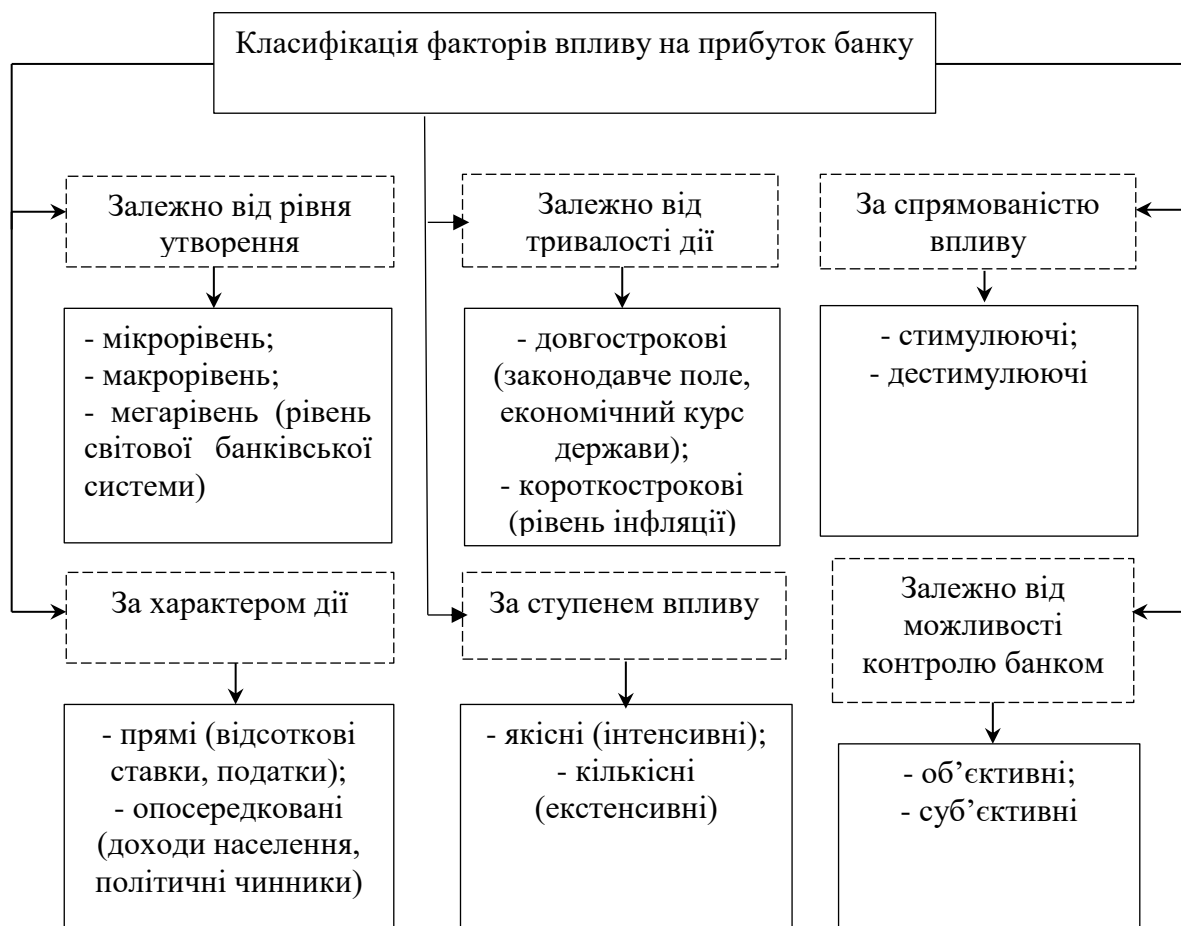

Рисунок 1.2 – Систематизація факторів впливу на прибуток банку

Джерело: систематизовано автором

У наукових дослідженнях часто використовується поділ на дві категорії

внутрішніх факторів, які впливають на прибуток банку: екстенсивні та інтенсивні. Екстенсивні чинники характеризуються їхнім кількісним аспектом та описують обсяг ресурсів, таких як масштаби мережі банківських філій, кількість персоналу, рівень ресурсної бази та інші, а також їхня неефективне використання, яке може призводити до втрат, пов'язаних з ризиками, розподілом грошових потоків на резерви та різні фонди. З іншого боку, інтенсивні чинники характеризуються їхнім якісним аспектом та відображають ефективність використання ресурсів. Ці фактори є ключовими для поліпшення ефективності та можуть включати в себе використання інноваційних технологій, підвищення рівня освіти та інтелектуального потенціалу персоналу банку [47].

Зовнішні та внутрішні фактори впливу на прибуток банку можуть бути вирішальними для його фінансового успіху.

Внутрішні фактори, з іншого боку, включають управлінські рішення, стратегії, керівництво, кадри, операційні процеси та технології. Ці аспекти можуть включати ефективність управління активами та пасивами, стратегії маркетингу, внутрішні процедури ризик-менеджменту, а також ефективність та продуктивність працівників. Наприклад, вдосконалення технологій та процесів може знизити витрати банку та підвищити його ефективність, тим самим позитивно впливаючи на прибуток.

Зовнішні фактори включають такі аспекти як економічна кон'юнктура, макроекономічні тенденції, стан фінансових ринків, законодавче середовище, міжнародні та геополітичні події. Наприклад, зміни в економіці, такі як зростання або спад ринкових ставок, можуть впливати на витрати банку на залучення та видачу кредитів. Політичні рішення та регулювання також можуть мати великий вплив на фінансові установи, включаючи зміни в правилах щодо ризикових активів або вимоги до капіталу.

Суттєвий вплив на величину прибутку банківської установи у цьому контексті відіграє рівень інфляції, зниження рівня життя людей, коливання курсу національної валюти, а також психологічні фактори, що спричиняють недовіру до банківської системи у зв'язку з негативною інформацією у засобах масової інформації та банкрутством окремих комерційних банків [38].

Також серед зовнішніх факторів, конкуренція виступає суттєвим чинником, який може впливати на прибутковість банку, оскільки чим більше банківських установ та парабанків конкурують між собою, тим більше необхідно удосконалювати перелік банківських продуктів і удосконалювати технології надання послуг для досягнення максимального рівня прибутку при мінімальних витратах.

Грошово-кредитна політика центрального банку, також має значний вплив на розмір банківського прибутку, оскільки саме він визначає облікову ставку. Від розміру даного показника залежать норми обов'язкового резервування, збільшення яких призводить до збільшення витрат; вартість кредитних ресурсів; ставки рефінансування, зростання яких, відповідно, збільшують витрати банківської установи [36].

Керівництво банківської установи має приділяти велику увагу, як внутрішнім, так і зовнішнім факторам впливу на розмір банківського прибутку. Однак, особливого значення набуває врахування та контроль внутрішніх чинників впливу на банківський прибуток, оскільки саме вони мають суб'єктивну природу та піддаються прямому впливу керівництва банку.

Розуміння цих зовнішніх і внутрішніх факторів дозволяє банку адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, приймати обґрунтовані управлінські рішення та забезпечувати стійкість та успішність своєї діяльності.

1.2 Систематизація банківського прибутку за різними ознаками

В науковій літературі наводиться багато видів класифікації банківського прибутку за різними ознаками. Дослідження класифікації прибутку банку є важливим аспектом при розробці процесу формування прибутку банку, а саме:

– класифікація дозволяє чітко визначити, звідки саме банк отримує свій прибуток, будь то від основної банківської діяльності, інвестиційних операцій або інших джерел. Це допомагає у прийнятті стратегічних рішень та орієнтує на більш прибуткові напрямки;

– знання класифікації прибутку дає можливість ідентифікувати ризики, пов'язані з кожним видом прибутку, та розробити відповідні заходи для їх мінімізації. Це важливо для забезпечення стабільності та стійкості банківської установи;

– класифікація прибутку допомагає банку у більш точному фінансовому плануванні та прогнозуванні. Розуміння, які види прибутку є більш стабільними, а які менш передбачуваними, дозволяє ефективніше планувати бюджет та ресурси;

– класифікація прибутку дозволяє банку оцінювати ефективність своєї діяльності у різних сегментах. Це сприяє виявленню сильних та слабких сторін у роботі банку та допомагає у прийнятті рішень щодо оптимізації діяльності;

– на основі класифікації прибутку банк може розробляти стратегії розвитку, орієнтуючись на найбільш перспективні та прибуткові напрямки. Це сприяє збільшенню конкурентоспроможності та зміцненню позицій банку на фінансовому ринку.

Таким чином, дослідження класифікації прибутку банку є ключовим для забезпечення його ефективного управління та стратегічного розвитку.

Розглянемо більш детально різні види прибутку банку, які згруповані за різними ознаками (таблиця А.2, додаток А).

Перша ознака – за основними видами діяльності банку, що використовуються в його обліку виділяють прибуток від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. «Прибуток від операційної діяльності банківської установи виникає в процесі основної діяльності банку та інших видів діяльності, які не можна ідентифікувати як інвестиційну або фінансову. Прибутком банківської установи від фінансової діяльності вважають непрямим ефектом від залучення, як власного, так і запозиченого капіталу на більш привабливих умовах, ніж за середніми на фінансовому ринку, чи прямий прибуток банку на вкладений капітал, який виникає завдяки впливу ефекту фінансового левериджу» [23]. Банківський прибуток від інвестиційної діяльності формується внаслідок реалізації або придбання довгострокових активів та інших інвестицій, які не мають форми грошових коштів.

Наступна ознака систематизації банківського прибутку це в залежності від видів діяльності банківської установи, які виділяються відповідно до класифікації Базельського комітету, розрізняють прибуток: від комерційної діяльності, від торгової діяльності банку, від діяльності з управління активами та пасивами.

Прибуток від комерційної діяльності банку – це сукупність доходів, отриманих від основних операційних видів діяльності банківської установи, за вирахуванням відповідних витрат, пов'язаних з цими операціями. Цей вид прибутку є ключовим показником ефективності роботи банку і включає кілька основних компонентів:

- процентний прибуток (Net Interest Income) – це доходи від процентних активів (кредити, облігації, інші позики) мінус витрати на процентні зобов'язання (депозити, залучені позики, облігації). Процентний прибуток відображає здатність банку ефективно розміщувати залучені кошти і є ключовим показником його рентабельності;

- непроцентний прибуток (Non-Interest Income) – це доходи від комісій за банківські послуги, такі як ведення рахунків, перекази коштів, консультаційні послуги, управління активами, послуги зберігання; прибуток від операцій з цінними паперами, валютою, деривативами; доходи від оренди, страхування та інших нетрадиційних банківських операцій;

- інвестиційний прибуток (Investment Income), утворюється від інвестиційної діяльності банку, яка включає доходи від довгострокових інвестицій в акції, облігації, нерухомість та інші активи. Інвестиційний прибуток може включати дивіденди, процентні доходи та приріст капіталу від продажу інвестиційних активів.

Прибуток від комерційної діяльності є важливим показником, оскільки він відображає здатність банку генерувати доходи зі своєї основної діяльності і ефективно управляти своїми ресурсами та витратами. Цей прибуток є основою для фінансової стабільності банку, дозволяє збільшувати власний капітал, поповнювати резервні фонди, забезпечувати платоспроможність і підтримувати конкурентоспроможність на ринку.

За результатами торговельної діяльності банківської установи

торговельний прибуток (Trading Income), включає прибуток від торгівлі цінними паперами, валютою, деривативами та іншими фінансовими інструментами. Цей вид прибутку може бути дуже мінливим, оскільки залежить від умов ринку і здатності банку ефективно управляти своїм торговим портфелем.

За ознакою відповідно до «порядку визначення у сфері нормативного регулювання обліку і оподаткування банку» виділяють наступні види прибутку: обліковий прибуток, прибуток до оподаткування, прибуток після оподаткування, чистий прибуток [18].

Обліковий прибуток банку – це фінансовий результат, який обчислюється на основі стандартів бухгалтерського обліку та відображає загальний дохід банку за певний період після вирахування всіх витрат. Обліковий прибуток враховує всі доходи і витрати, що виникають у процесі операційної діяльності банку, а також доходи і витрати від інших видів діяльності.

«Прибуток банківської установи до оподаткування визначається шляхом зменшення облікового прибутку на величину чистих затрат на формування резервів банку та прибутку (збитку), отриманого від довгострокових активів, які призначені для продажу клієнтам. Прибуток банку після оподаткування визначається шляхом зменшення прибутку до оподаткування на величину затрат, пов'язаних із сплатою податку на прибуток банку. Чистий прибуток банківської установи представляє собою прибуток після оподаткування, який збільшується або зменшується внаслідок непередбачених доходів або витрат банку» [44].

Відповідно ознаки «склад елементів, які формують прибуток банківської установи», виділяють такі види прибутку, як: маржинальний, валовий, операційний. Валовий прибуток банківської установи визначається як різниця між доходами, одержаними банківською установою, та витратами, пов'язаними з операціями, що здійснюються в ході операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. «Прибуток банку від операцій розраховується як різниця між сумою валового прибутку та сумою операційних витрат банку, включаючи витрати на забезпечення власної діяльності, такі як адміністративні витрати та витрати на персонал» [25]. «Маржинальний прибуток банку відображає обсяг доходів від продажу банківських продуктів, який зменшується на обсяг змінних витрат. З

іншого боку, він включає в себе власне прибуток та постійні витрати банківської установи» [22].

Залежно від ознаки «врахування неявних витрат» розрізняють економічний прибуток та бухгалтерський. «Бухгалтерський прибуток банківської установи визначається як перевищення валового доходу над розміром бухгалтерських явних витрат, залишаючи поза увагою неявні витрати. Ці неявні витрати включають альтернативні витрати використання ресурсів, якими володіє банк. Економічний прибуток банку, з свого боку, відображає різницю між розміром валового доходу банку і сумою економічних затрат, що включають явні та неявні витрати банківської установи. Позитивний економічний прибуток виникає в разі, коли діяльність банку приносить найбільшу вигоду серед усіх існуючих альтернативних варіантів діяльності» [25].

Залежно від ступеня інфляційного впливу виокремлюють номінальний (фактично одержаний) і реальний прибуток банку. Номінальний прибуток банку визначається як фактичний дохід, отриманий від банківської діяльності, без врахування інфляційних чинників. Це просто сума грошей, яку банк отримав від своїх операцій. З іншого боку, реальний прибуток банку враховує вплив інфляції на фінансові результати. Він показує реальну купівельну потужність прибутку, враховуючи зміни в цінах товарів і послуг. Розраховується цей показник шляхом скоригування номінального прибутку на рівень інфляції. Отже, номінальний прибуток вказує лише на грошові суми, отримані банком, тоді як реальний прибуток враховує покупну потужність цих грошей у залежності від інфляційних та економічних змін [15].

Враховуючи розмір, банківський прибуток можна класифікувати на мінімальний та максимальний. Мінімальний прибуток визначається як сума, яка після оподаткування забезпечує досягнення мінімального рівня рентабельності для вкладеного власниками банківської установи капіталу.

Максимальний прибуток для банку може бути досягнутий при рівнях діяльності, коли маржинальні доходи дорівнюють маржинальним витратам. Іншими словами, збільшення обсягів діяльності банку призводить до зростання граничних витрат і доходів у пропорційних розмірах [9].

В залежності від регулярності виникнення прибутку банку виділяють прибуток від надзвичайної та звичайної діяльності. Надзвичайний прибуток - це прибуток, який отримується в результаті несподіваних або виняткових подій, які виходять за межі звичайної діяльності банку. Це може бути, наприклад, отримання прибутку від продажу нерухомості або інших активів, компенсація збитків від страхування тощо. Прибуток від звичайної діяльності, навпаки, включає доходи, що отримуються внаслідок основної або регулярної діяльності банку, яка становить основну частину його бізнесу. Це може включати відсоткові доходи від кредитування, комісійні виплати за послуги банку, доходи від інвестиційних операцій та інші доходи, пов'язані з щоденною роботою банку.

Структура чистого прибутку включає дві основні складові: прибуток, що реінвестується для збільшення активів банку, та прибуток, який використовується на матеріальне стимулювання персоналу, виплату дивідендів та інші цілі. Залежно від того, як використовується прибуток, виділяють дві форми: розподілений та нерозподілений прибуток банку. Нерозподілений прибуток - це частина чистого прибутку, яка залишається в розпорядженні банку після поповнення резервного капіталу та інших резервних фондів, виплати дивідендів акціонерам і, зазвичай, використовується для подальшого реінвестування у розвиток банку [4].

В залежності від відповідності запланованим показникам діяльності банку прибуток банківської установи поділяється на: плановий, понадплановий та недостатній. Плановий прибуток банку - це прибуток, який досягнув попередньо визначених планів та цілей, встановлених банком. Понадплановий прибуток – це прибуток, що перевищує не лише заплановані показники, а й передбачені можливості та очікування. Такий прибуток може бути результатом успішних стратегічних рішень та вдалим інвестицій. Недостатній прибуток – це прибуток, який не досягнув запланованого рівня.

Після детального аналізу наукової літератури, ми можемо зробити висновок, що на сьогоднішній день не існує єдиного погляду на єдиний перелік ознак поділу прибутку банку. Однак в усіх наукових працях зазначається, що розширена класифікація прибутку банківської установи необхідна для побудови ефективної системи формування та використання прибутку банку.

Класифікація прибутку банку за різними ознаками відіграє ключову роль у формуванні прибутку банківської установи та у фінансовій діяльності банку загалом. Тобто, запропонована класифікація прибутку банківської установи дозволить ефективніше здійснювати стратегічне управління її діяльністю в цілому та її фінансовими результатами зокрема. Ця класифікація стає важливою складовою і сприяє досягненню оптимальних фінансових результатів, підвищенню прибутковості. Формування прибутку банківської установи є досить складним та багатогранним процесом, а розширена класифікація прибутку дозволяє банківській установі зрозуміти, якими саме фінансовими результатами вона володіє та як їх найкраще використовувати. Таким чином, узагальнююча класифікація прибутку банку є необхідним інструментом для ефективного управління фінансовою діяльністю банку.

2 Аналітико-практичні аспекти формування прибутку банків України

2.1 Аналіз прибутку банків України та оцінка фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Незважаючи на війну, банківська система України вистояла та показала стійкість, оскільки протягом 2021-2023 років вона працювала прибутково. Отримання прибутку банківськими установами є необхідним елементом для забезпечення їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Платоспроможні банківські установи у 2023 році за попередніми даними, відповідно даних річного аудиту, отримали 86,5 млрд грн чистого прибутку, що на 12% вище за результати 2021 року, до повномасштабного вторгнення та майже вчетверо вище показника 2022 року (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка доходів, витрат та фінансового результату банків України за 2021–2023 роки

Показники	Роки, млн грн			Відхилення (+, -)			
				абсолютне відхилення, млн грн		темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2022 до 2021	2023 до 2021	2022 до 2021	2023 до 2021
Доходи	187580	256741	296228	+69161	+39487	+36,87	+15,38
Витрати	103840	227464	136353	+123624	-91111	+119,05	-40,06
Прибуток до оподаткування	83740	29277	159874	-54463	+130597	-65,04	+446,07
Податок на прибуток	6364	7355	76643	+991	+69288	+15,57	+942,05
Прибуток після оподаткування	77376	21921	83230	-55455	+61309	-71,67	+279,68

Відповідно даних таблиці 2.1 видно, що фінансовим результатом банківського сектору України протягом 2021-2023 років був прибуток, однак який змінювався не однозначно [28; 29; 30]. Так, у 2022 році порівняно з 2021 роком сума прибутку зменшилась на 55455 млн грн або на 71,67%. Необхідно

зазначити, що у 2022 році 67 платоспроможних банків були прибутковими та отримали чистий прибуток в сумі 46,6 млрд грн, що в свою чергу перекрило збиток 21 банку на суму 24,7 млрд грн. Головним чинником зниження прибутку вітчизняних банків у 2022 році стало досить значне зростання відрахувань у резерви під понесені та очікувані збитки внаслідок воєнної стану в країні.

В той же час, у 2023 році не дивлячись на воєнну агресію з боку Росії банківська система отримала прибуток у розмірі 83230 млн грн, що на 279,68% більше ніж у 2021 році. Головним фактором значної різниці у зростанні прибутку, порівняно з 2021 роком, були значно менші відрахування в резерви під збитки від активних операцій, які за 2023 рік скоротилися на 86%. Необхідно зазначити, що загалом із початку повномасштабного вторгнення вітчизняні банківські установи сформували резерви в розмірі 133 млрд грн, з яких у 2023 році – лише 17 млрд грн, тобто найбільша сума резервів була сформована у 2022 році. Також особливістю вітчизняної банківської системи є те, що її прибуток концентрований, а саме 5 найприбутковіших комерційних банків сформували 89% усього прибутку. У 2023 році збитки отримали лише чотири банки, а операційно збиткових було всього дев'ять банківських установ. Це маленькі комерційні банки, активи яких сукупно не перевищують 1% активів банківського сектору. Рушіями прибутковості банків України у 2023 році були висока операційна ефективність, значні процентні доходи через високу процентну маржу та дуже помірні витрати на формування резервів під активні операції. Також необхідно зазначити, що з рентабельністю капіталу понад 30% працювали банківські установи, яким належало понад 90% активів сектору (у 2022 році цей показник становив 9,7%), а це є найкращим історичним показником за останні роки діяльності банківської системи України.

Проаналізуємо більш детально склад доходів вітчизняних банків протягом 2021-2023 років (таблиця 2.2). Їх зростання у 2021-2023 роках відбувалось не за всіма складовими.

Домінуючою статтею доходів вітчизняних банків у 2021-2023 роках є процентні доходи, які становлять майже 80% всіх доходів.

Таблиця 2.2 – Динаміка доходів вітчизняних банків за 2021–2023 роки

Показники	Роки, млн. грн			Відхилення (+, -)			
	2021	2022	2023	абсолютне відхилення, млн грн		темп приросту, %	
				2022 до 2021	2023 до 2022	2022 до 2021	2023 до 2022
Процентні доходи	168745	217053	304437	+48308	87384	+28,63	+40,26
Чистий процентний дохід	117648	151694	201386	+34046	+49692	+28,94	+32,76
Комісійні доходи	93162	85622	97061	-7540	+11439	-8,09	+13,36
Чистий комісійний дохід	57976	50172	49977	-7804	-195	-13,46	-0,39
Торговий результат	-	43482	30264	+43482	-13218	-	-30,40
Інші операційні доходи	7488	8126	9954	+638	+1828	+8,52	+22,50
Інші доходи	4544	3266	4644	-1278	+1378	-28,13	+42,19
Всього доходів	187580	256742	296228	+69162	+39486	+36,87	+15,38

У 2022 році порівняно з попереднім роком доходи зросли на 69162 млн грн або на 36,87%. Дві основні складові доходів вітчизняних банківських установ – це чисті комісійні доходи та чисті процентні доходи, які протягом аналізованого періоду постійно зростали. Чистий процентний дохід у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 34046 млн грн або на 28,94%, а чистий комісійний дохід навпаки знизився на 7540 млн грн або на 8,09%.

У 2023 році порівняно з 2022 роком доходи зросли на 39486 млн грн або на 15,38%. І знову як у 2022 році дві основні складові доходів вітчизняних банківських установ є чисті процентні доходи та чисті комісійні доходи. Чистий процентний дохід у 2023 році порівняно з 2022 роком зріс на 49692 млн грн або на 32,76%, чистий комісійний дохід також збільшився на 11439 млн грн або на 13,36%. Процентні доходи вітчизняних банків від кредитування протягом 2023 року дещо скоротилися, проте помітно зросли процентні доходи від вкладень у безризикові активи – ОВДП та депозитні сертифікати. Вони забезпечили комерційним банкам більше половини сукупних процентних доходів. Однак значне зниження облікової ставки НБУ протягом 2023 року зумовило поступове скорочення частки процентних доходів від безризикових активів у сукупних процентних доходах банків України.

У липні 2023 року розпочалося поступове зниження ключової ставки НБУ, що скоротило дохідність депозитних сертифікатів для банківських установ. В той же час, дохідність портфеля ОВДП залишається стійкою. Портфелі ОВДП банків України, що погашаються, містять частину цінних паперів, що випускалися декілька років тому із значно нижчими купонами, тому їхнє заміщення новими цінними паперами матиме позитивний ефект на дохідність портфеля ОВДП банківського сектору, навіть при умові зниження процентних ставок за новими ОВДП.

Процентні ставки за новим гривневими корпоративними кредитами із серпня 2023 року знизилися, найбільше зниження спостерігалось саме за короткостроковими кредитами на поповнення обігових коштів. Зростання кредитного портфеля фізичних осіб за майже незмінних ставок також підтримувало доходи банківської системи. Необхідно зазначити, що хоча вони все ще нижчі, ніж у 2022 році, однак все-таки окреслилася тенденція до їхнього стрімкого зростання. Дохідність від кредитування фізичних осіб надалі навряд чи зміниться суттєво, оскільки ставки за споживчими кредитами переважно не реагують на зміни які відбуваються на фінансовому ринку.

Чистий процентний дохід у 2023 році порівняно з 2022 роком зріс на 32,76%. Витрати банків на фондування залишаються суттєво нижчими процентних доходів банківської системи. Це пояснює те, що банки зберігають високу процентну маржу. За 2023 рік вона сягнула майже 8% порівняно з 7% (у 2021 році) та 6% (у 2022 році). Тому, значний чистий процентний дохід залишається визначальним чинником прибутковості вітчизняних банків. З огляду на макропрогноз Національного банку України зниження ключової ставки призупиниться у 2024 році. Однак необхідно зазначити, що хоча надалі маржа вітчизняних банків може скорочуватися, її рівень залишатиметься високим, що позитивно буде впливати на рівень фінансового результату банківської системи.

У 2023 році необхідно відмітити, що чистий комісійний дохід банків не відновився до довоєнного рівня (на 12% нижче, ніж у 2021 році). Чистий

комісійний дохід банківського сектору збільшився у 2023 році на 11439 млн грн або на 13,36%. На його обсяги одночасно впливає ряд різноспрямованих факторів. Ключовим фактором зростання комісійних доходів – є зростання обсягів банківських операцій через поживлення розвитку економіки країни. Також, послаблення низки обмежень та перехід до керованої гнучкості валютного курсу доходи комерційних банків від валютообмінних операцій почали зростати порівняно з 2022 роком. Основним поясненням зниження комісійних доходів вітчизняних банків порівняно з довоєнним рівнем – це зменшення тарифів за еквайринг та інтерчейндж. Це було зроблено вітчизняними банками для підтримки клієнтів у період воєнного стану.

Проаналізуємо більш детально склад витрат банків України протягом 2021-2023 років (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка витрат банків України за 2021–2023 роки

Показники	Роки, млн грн			Відхилення (+, -)			
	2021	2022	2023	абсолютне відхилення, млн грн		темп приросту, %	
				2022 до 2021	2023 до 2022	2022 до 2021	2023 до 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Процентні витрати	51097	65357	103050	+14260	+37693	+27,91	+57,67
Комісійні витрати	35186	35449	47083	+263	+11634	+0,75	+32,82
Торговий результат	76860	-	-	-76860	-	-	-
Відрахування до резервів	3448	121204	16935	+117756	-104269	+3415,20	-86,03
Адміністративні та інші операційні витрати	100392	106260	119417	+5868	+13157	+5,85	+12,38
Всього витрат	266983	328270	136353	+61287	-191917	+22,96	-58,46

Витрати банків України за 2021-2023 роки змінювались неоднаково, так у 2022 році порівняно з 2021 роком вони зросли на 61287 млн грн або на 22,96 %, у 2023 році порівняно з 2022 роком вони різко знизились на 191917 млн грн або на 58,46%. Головною причиною зростання витрат у 2022 році було збільшення суми відрахувань до резервів на 117756 млн грн або на 3415,20%.

Адміністративні витрати протягом 2021-2023 років поступово зростали,

так у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 5868 млн грн або на 5,85%, у 2023 році порівняно з попереднім роком – на 13157 млн грн або на 12,38%. Зростання адміністративних витрат у 2023 році передусім пояснюється зростанням витрат на оплату праці. У 2023 році забезпечення роботи відділень банків та платіжної інфраструктури також потребувало додаткових ресурсів. Витрати на утримання нематеріальних активів та основних засобів, експлуатаційні та господарчі витрати банківських установ зростали майже втричі більше, ніж інші операційні витрати. Однак, банківські установи надалі визнавали збитки від пошкодження, втрати, руйнування майна внаслідок воєнної агресії з боку росії. За оцінками банків у 2023 році, збитки сягнули 0,8 млрд грн на окупованих територіях. Надалі, як передбачає НБУ, витрати зростатимуть як мінімум на рівень інфляції. З огляду на поточну високу операційну ефективність багатьох вітчизняних банківських установ підвищення витрат не буде критичним для прибутковості.

Таким чином, висока процентна маржа та операційна ефективність дають банківським установам потужний запас міцності та надалі забезпечуватимуть поступове зростання прибутків до оподаткування. Однак результат діяльності вітчизняних банків з листопада 2023 року оподатковується за підвищеною ставкою 50%. Вищі ставки податку на прибуток – це новий постійний фактор, що знижуватиме рентабельність банківських установ за інших рівних умов. Це забезпечить додаткові надходження до державного бюджету в розмірі близько 0,3% ВВП. Також ця норма забороняє банківським установам зменшувати базу оподаткування за цей рік на збитки, отримані в попередніх податкових періодах. Цим правом банки знову зможуть скористатися з 1 січня 2024 року.

Разом із одноразовим податком в розмірі 50% на «надприбутки» надалі (з 1 січня 2024 року) підвищено регулярну ставку податку на прибуток банківських установ – з 18% до 25%.

Додатковий одноразовий податок (тільки у 2023 році) є винятковим кроком і не зашкодить стійкості вітчизняної банківської системи. Після його сплати банківські установи все ще матимуть достатньо запасу міцності, щоб виконати заплановані вимоги до власного капіталу. Проте безстрокове

підвищення ставки до 25% може мати довгострокові несприятливі наслідки для фінансових результатів банків.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що вітчизняна банківська система не тільки вистояла підчас війни, але й показала свою стійкість, оскільки протягом 2021-2023 років вона працювала постійно прибутково. Особливо 2023 рік був для банківської системи особливо ефективним, оскільки в даному році вона отримала чистий прибуток в розмірі 86,5 млрд грн, що на 12% вище за результати 2021 року, до повномасштабного вторгнення та майже вчетверо вище показника 2022 року. Банки отримали такі значні прибутки завдяки високим чистим процентним доходам та помірним відрахуванням до резервів. Для збільшення прибутків у 2024 році вітчизняним банківським установам потрібно підвищувати доходи та скорочувати витрати. Однак, під час війни досить важко нарощувати діяльність, тому, головним фактором прибуткової діяльності банківських установ буде поступове зниження витрат та активізація кредитної діяльності (наскільки це можливо під час війни).

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком, системно важливим банком, який є основою фінансової системи України. Стратегічна діяльність банку направлена на роздрібний сегмент, а також він активно працює з малим та середнім бізнесом і вибірково працює в корпоративним сектором. З 30.04.2019 року єдиним акціонером даного банку виступає держава в особі Кабінету Міністрів України. АТ КБ «ПриватБанк» здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії НБУ з березня 1992 року.

Станом на 01.01.2024 року банківська установа мала 8 філій та 1200 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі (у 2021 році було – 20 філій і 1475 функціонуючих відділень). Таким чином банківська установа має розгалужену мережу відділень по всій території України, винятком виступають тільки тимчасово окуповані території.

Особливо під час війни, завдяки унікальній технологічній платформі системи PrivatMoney, АТ КБ «ПриватБанк» виступає надійним партнером міжнародних організацій по виплаті благодійної допомоги (Агентство ООН у

справах біженців в Україні, Міжнародний комітет Червоного Хреста, Товариство Червоного Хреста, «Людина в Біді»). У цей складний час випробувань співпраця АТ КБ «ПриватБанк» з міжнародними організаціями забезпечує прозорість та швидкість виплат допомоги для українців та економіки країни.

Як частина критичної інфраструктури, АТ КБ «ПриватБанк» має унікальне значення для вітчизняної економіки. Оскільки він є її одним з найбільш кредиторів, а також одним із найбільших платників податків та дивідендів до державного бюджету України. З моменту націоналізації та докапіталізації на суму 155 млрд грн у 2016 році банківська установа вже сплатила державі 168,3 млрд грн дивідендів і податку на прибуток [43]. Також у 2023 році порівняно з 2022 роком банківська установа більш ніж у два рази збільшила прибуток до оподаткування, що стало можливим завдяки довірі клієнтів та відродженню економіки країни. Високі фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» демонструють його прагнення до довгострокового сталого розвитку. Особливо важливим є те, що у надзвичайно важкі роки війни банківська установа залишається прибутковою, продовжує кредитувати бізнес, роблячи вагомий внесок у продовольчу безпеку та відновлення економіки країни.

За підсумками 2023 року АТ КБ «ПриватБанк» має достатній рівень капіталу з урахуванням поточних вимог Національного банку України. Регулятивний капітал АТ КБ «ПриватБанк» на кінець 2023 року становить 64,8 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу 21,75%, при умові, що норма >10%. «Всі нормативні показники ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році значно перевищують норми, встановлені НБУ. Так, на 31 грудня 2023 року коефіцієнт покриття ліквідністю складав 462,8% за всіма валютами (LCRBB) та 266,1% в іноземній валюті (LCRIB) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%» [43].

Для оцінки фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» було проведено аналіз динаміки та структури активів балансу за 2021-2023 роки (таблиці 2.4 та А.3, додаток А).

З даних таблиці 2.4 можна зробити висновок, що активи АТ КБ

«ПриватБанк» у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 142417358 тис. грн або на 34,97%, а у 2023 році на – 136939264 тис. грн або на 24,91%.

У 2022 році найбільше зростання загальної суми активів спостерігається за рахунок наступних статей: «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» на 73922554 тис. грн (на 280,87%), «Кошти в інших банках» – на 34394061 тис. грн (на 133,11%) та «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» - на 14845664 тис. грн (на 11,50%).

Таблиця 2.4 – Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Показники	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп зростання (спаду), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошові кошти та їх еквіваленти	28117656	40566774	79648102	+12449118	+39081328	144,28	196,34
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	93096372	95716216	100376470	+88748377	+4660254	102,81	104,87
Кошти в інших банках	25839685	60233746	75061458	+34394061	+14827712	233,11	124,62
Кредити та заборгованість клієнтів	70193030	71355251	95637763	+1162221	+24282512	101,66	134,03
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	129074136	143919800	171470647	+14845664	+27550847	111,50	119,14
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	26319531	100242085	133798041	+73922554	+33555956	380,87	133,47
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	30243	30243	30246	-	+3	100	100,01
Інвестиційна нерухомість	1989030	2154747	2339766	+165717	+185019	108,33	108,59

Кінець таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	9977735	12051312	3616	+2073577	-12047696	120,78	0,03
Відстрочений податковий актив	-	1100185	1951332	+1100185	+851147	-	177,36
Основні засоби та нематеріальні активи	7362230	6617191	6689505	-745039	+72314	89,88	101,09
Інші фінансові активи	13429096	14097277	18191597	+668181	+4094320	104,98	129,04
Інші активи	1827925	1589198	1414749	-238727	-174449	86,94	89,02
Усього активів	407256669	549674027	686613291	+142417358	+136939264	134,97	124,91

Джерело: систематизовано на основі [27; 28; 29]

У 2023 році порівняно з 2022 роком найбільше зростання загальної суми активів спостерігається за рахунок статей: «Грошові кошти та їх еквіваленти» на 39081328 тис. грн (на 96,34%), «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» – на 33555956 тис. грн (на 33.47%) та «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» - на 27550847 тис. грн (на 19,14%).

З таблиці 2.4 видно, що протягом 2021-2023 років спостерігається поступове зростання кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк». У 2022 році порівняно з 2021 роком спостерігається зростання кредитного портфеля – на 1162221 тис. грн або на 1,66%, у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 24282512 тис. грн або на 34,03%. У зв'язку з воєнним станом у 2022 та 2023 роках банк надав перевагу роботі з цінними паперами, оскільки вони є менш ризикованими хоча і менш прибутковими.

Кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» характеризується дуже високим відсотком непрацюючих кредитів (NPL), а саме у 2021 році – 69,9%, у 2022 – 69,2%, у 2023 році – 63% загальної суми кредитів клієнтів до вирахування резервів під очікуванні кредитні збитки. Такий значний показник NPL пояснюється частково негативними наслідками війни та зумовлює збільшення відрахувань у резерви.

Проаналізуємо структуру активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки (таблиця А.3, додаток А). Проаналізувавши структуру активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки можна зробити висновок, що найбільшу частку активів банківської установи займає стаття «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід», а саме у 2021 році – 31,69%, у 2022 році – 26,18% та у 2023 році – 24,97%. На другому місці у 2022-2023 роках в структурі активів посідає стаття «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю», які дорівнювали у 2022 році – 18,24%, у 2023 році – 19,49%. Стаття активів «Кредити та заборгованість клієнтів» у структурі активів банківської установи займає тільки третє місце. Необхідно зазначити, що частка кредитного портфеля банку у 2023 році в незначній мірі зросла на 0,95 п.п. і становила 13,93%, однак все таки банк надає перевагу роботі з цінними паперами.

Проаналізуємо динаміку пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Статті пасивів	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 до 2021	2023 до 2022	2022 до 2021	2023 до 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Зобов'язання							
Кошти отримані від НБУ	-	-	-	-	-	-	-
Кошти банків	2532	329	486	-2203	+157	12,99	147,72
Кошти клієнтів	321705424	464871501	549686644	+143166077	+84815143	144,50	118,24
Боргові цінні папери, емітовані банком	2427	2528	2628	+101	+100	104,16	103,96
Інші залучені кошти	328330	567788	3087561	+239458	+2519773	172,93	543,79
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	2972075	25790403	+2972075	+22818328	-	867,76
Відстрочені податкові зобов'язання	159146	-	-	-159146	-	-	-
Резерв за зобов'язаннями	3650326	5803423	5437546	+2153097	-365877	158,98	93,70
Інші фінансові зобов'язання	10617547	13222380	13063856	+2604833	-158524	124,53	98,80

Кінець таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші зобов'язання	3949108	4140466	4383015	+191358	+242549	104,85	105,86
Субординований борг	227304	304719	316500	+77415	+11781	134,06	103,87
Усього зобов'язань	340642144	491885208	601768639	+151243064	+109883431	144,40	122,34
Власний капітал							
Статутний капітал	206059744	206059744	206059744	-	-	100	100
Емісійні різниці	22690	22690	22690	-	-	100	100
Резервні та інші фонди банку	9696019	11448539	12958438	+1752520	+1509899	118,07	113,19
Резерви переоцінки	8082924	-2993739	10432374	-11076663	+13426113	-37,03	-348,47
Непокритий збиток	-157246851	-156748415	-144628594	+498436	+12119821	99,68	92,27
Власний капітал	66614525	57788819	84844652	-8825706	+27055833	86,75	146,82
Усього зобов'язання та власний капітал	407256669	549674027	686613291	+142417358	+136939264	134,96	124,91

Джерело: систематизовано на основі [27; 28; 29]

З таблиці 2.5 видно, що пасиви банку протягом 2021-2023 років постійно зростали, так у 2022 році порівняно з 2021 роком вони зросли – на 142417358 тис. грн або на 34,97%, у 2023 році – на 136939264 тис. грн або на 24,91%.

Зростання пасивів у 2021-2023 роках спостерігалось в основному за рахунок зобов'язань які протягом аналізованого періоду постійно зростали. Зростання зобов'язань відбувалось переважно за рахунок зростання статті «Кошти клієнтів»: у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 143166077 тис. грн або на 44,50%, у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 84815143 тис. грн або на 18,24%.

Протягом 2021-2023 років спостерігалось нестабільна зміна суми власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк», а саме у 2022 році порівняно з попереднім роком знизилась на 8825706 тис. грн або на 13,25%, у 2023 році навпаки спостерігається зростання суми власного капіталу на 27055833 тис. грн або на 46,82%. Однак, в складі власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2021-2023 років спостерігається непокритий збиток, який з кожним роком зменшується за рахунок отриманого прибутку. Статутний капітал банківської установи протягом 2021-2023 років є незмінним і дорівнював – 206059744 тис. грн.

Проаналізуємо структуру пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки (таблиця А.4, додаток А). Проаналізувавши структуру пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки можна зробити висновок, що найбільшу частку пасивів банківської установи займають саме «Зобов'язання», а саме у 2021 році – 83,64%, у 2022 році – 89,49%, у 2023 році – 87,64%. А той же час частка власного капіталу в загальній сумі пасивів у 2022 році порівняно з попереднім роком зменшилась на 5,84 п.п. і склала 10,51%, дане зниження питомої ваги власного капіталу насамперед пояснюється зниженням частка статутного капіталу в загальній сумі капіталу банку. Однак необхідно зазначити, що у 2023 році частка власного капіталу банку вже зросла на 1,84 п.п. і становила 12,36%, що пояснюється переважно зменшенням частки непокритого збитку.

Протягом 2021-2023 років не зважаючи на воєнний стан в країні, АТ КБ «ПриватБанк» працював прибутково. «Він у 2023 році збільшив чистий прибуток на 24,75%, до 37,8 млрд грн. Водночас прибуток до оподаткування досяг 72,8 млрд грн, що більше ніж удвічі перевищує результат 2022 року» [34].

Підводячи підсумок можна зробити висновок, що результат його роботи за 2021-2023 роки свідчить про його стресостійкість, ефективність, адаптивність та гнучкість. Подальший розвиток АТ КБ «ПриватБанк» буде спрямований на досягнення стратегічних цілей з урахуванням поточних обставин у країні та світі. У 2024 році банк планує зосередитися на утриманні та залученні нових клієнтів шляхом перегляду та оптимізації ціннісної пропозиції та сервісної моделі обслуговування. Це допоможе зберегти та зміцнити лідерські позиції, вже здобуті на ринках різних сегментів клієнтів та банківських продуктів. Крім того, банк має намір продовжувати вдосконалювати продуктову лінійку та сервіси для клієнтів, зокрема з використанням штучного інтелекту. Як державний банк України, пріоритетами ПриватБанку залишаються забезпечення фінансової стабільності країни, підтримка стабільного функціонування банківського сектору, фінансування пріоритетних галузей економіки та безперебійна робота підприємств критичної інфраструктури, включаючи ті, що знаходяться у державній власності.

2.2 Аналіз та шляхи удосконалення процесу формування прибутку АТ КБ «ПриватБанк»

Одним із основних інструментів при ефективному формуванні прибутку банку є його аналіз. Під час аналізу прибутку банківської установи необхідно дослідити його динаміку, структуру, особливості використання та розподілу за попередні періоди та на основі результатів аналізу розробити прогнозовані його показники для досягнення стратегічних цілей банківської установи. А також на основі результатів проведеного аналізу необхідно розробити напрями вдосконалення процесу формування прибутку АТ КБ «ПриватБанк» враховуючи зміни у податковій політиці та негативні фактори які виникають у зв'язку з воєнною агресією з боку росії.

Проаналізуємо динаміку прибутку АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Показник	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Доходи							
Процентні доходи	35853529	43685504	66237277	+7831975	+22551773	121,84	151,62
Процентні витрати (-)	6536611	3768088	6616309	-2768523	+2848221	57,65	175,59
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	29316919	39917417	59620969	+10600498	+19703552	136,16	149,36
Комісійні доходи	35057119	32944618	41588600	-2112501	+8643982	93,97	126,24
Комісійні витрати (-)	11839816	12504760	17149834	+664944	+4645074	105,62	137,15
Чистий комісійний дохід	23217302	20439858	24438766	-2777444	+3998908	88,04	119,56
Торговий результат	-3390441	9504922	13756206	+12895363	+4251284	-280,34	144,73
Інші операційні доходи	1370159	2759266	3075279	+1389107	+316013	201,38	111,45
Інші доходи	423603	611809	746313	+188206	+134504	144,43	121,98
Всього доходів	50937542	73233272	101637532	+22295730	+28404260	143,77	138,79
Витрати							
Відрахування до резервів	-5698964	16327500	4499763	+22026464	-11827737	286,50	27,56
Адміністративні та інші операційні витрати	21569398	22233786	24372510	+664388	+2138724	103,08	109,62
Всього витрати	15870434	38561286	28872273	+22690852	-9689013	242,98	74,87

Кінець таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансові результати							
Прибуток/(збиток) до оподаткування	35067108	34671985	72765259	-395123	+38093274	98,87	209,87
Витрати на податок на прибуток (2023: 50%; 2021 та 2022: 18%)	16698	4474017	35000574	+4457319	+30526557	26793,7	782,31
Чистий прибуток/(збиток)	35050411	30197968	37764685	-4852443	+7566717	86,2	125,06

Джерело: систематизовано на основі [27; 28; 29]

Чистий прибуток банківської установи у 2022 році склав 30197968 тис. грн., що менше порівняно з 2021 роком на 4852443 тис. грн або на 13,8%. Даний результат фінансовий результат діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у 2022 році був максимальним по всій банківській системи України, загальний прибуток якої у 2022 році склав 24,7 млрд грн.

В той же час у 2023 році прибуток до оподаткування АТ КБ «Приват Банк» досяг 72,8 млрд грн, що більше ніж удвічі перевищує результат 2022 року та становив 46% від загального прибутку банківської системи України за 2023 рік. Після підвищення відсоткової ставки податку на прибуток до 50% у 2023 році банк отримав 37,8 млрд грн чистого прибутку та більшу частину якого було спрямовано у вигляді дивідендів до державного бюджету України. У лютому 2024 року АТ КБ «Приват Банк» перерахував у державний бюджет авансовий платіж дивідендів та податку на прибуток у сумі 44,9 млрд грн за результатами 2023 року.

Фінансовий результат АТ КБ «Приват Банк» у 2023 році формувався під впливом наступних факторів:

- зростання обсягів діяльності банківської установи як на кредитному так і на депозитному ринках;
- зміна макроекономічних умов, що склалися на вітчизняному банківському ринку, включаючи тренд офіційного валютного курсу та облікової ставки Національного банку України;
- зміна структури, тобто зростання питомої ваги транзакційних операцій клієнтів, у т.ч. зростання загального рівня безготівкових розрахунків, оскільки це є більш швидкий та безпечний спосіб розрахунків;

– підконтрольне утримання операційних витрат в умовах накопиченого ефекту інфляції за 2022 та 2023 роки.

«На результат банку також суттєво вплинув результат переоцінок. Так, зміна офіційного курсу грн до дол. США в кінці року після часткової лібералізації валютного ринку, обумовила збитки від переоцінки валютної позиції, що частково компенсуються позитивною переоцінкою індексованих ОВПД в портфелі Банку. При цьому, переоцінка індексованих ОВДП є похідною як від зміни курсу грн до дол. США, так і від інфляційних очікувань та зростання внаслідок цього процентних ставок як на ринку України, так і в світі» [43].

Проаналізувавши динаміку доходів, витрат та фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки можна зробити наступні висновки:

– процентні доходи банківської установи протягом всього аналізованого періоду зростали (доходи за кредитами та розміщеними депозитами в інших банках): у 2022 році порівняно з 2021 роком зросли на 21,84%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 51,62%. А процентні витрати навпаки у 2022 році порівняно з 2021 роком знизились на 42,35%, а вже у 2023 році перевищили рівень 2021 року і становили 6616309%, що на 75% вище ніж у 2022 році. За рахунок значного зростання процентних доходів у 2021-2022 роках спостерігається зростання чистого процентного доходу: у 2022 році порівняно з попереднім – на 36,16%, у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 49,36%;

– комісійні доходи АТ КБ «ПриватБанк» (дохід отриманий від операцій з розрахунково-касового обслуговування) протягом 2021-2023 років змінювалися неоднозначно: у 2022 році порівняно з попереднім роком вони знизилися на 6,03%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком навпаки зросли на 26,24%. Зниження комісійних доходів у 2022 році пояснюється негативними наслідками війни, а саме втратою частини відділень на тимчасово окупованих територіях. В той же час комісійні витрати банківської установи протягом всього аналізованого періоду зростали: у 2022 році порівняно з 2021 роком зросли на – 5,62%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 37,15%;

– торговельний дохід (дохід, отриманий від торгівлі валютою та від продажу цінних паперів) протягом 2021-2023 років змінювалися також неоднозначно, тобто він спостерігався тільки у 2022 та 2023 роках. У 2023 році

порівняно з 2022 роком він виріс на 44,73%. Необхідно відмітити, що найчастіше зростання торговельного доходу спостерігається саме під час кризових явищ на фінансовому ринку, коли банківські установи надають перевагу роботі з цінними паперами і валютними операціями, бажаючи знизити кредитний ризик;

– необхідно також зазначити, що адміністративні витрати банківської установи протягом 2021-2023 років постійно зростали, однак необхідно відмітити, що ці витрати зростали співмірно інфляції. І навіть ймовірне збільшення адміністративних витрат не створить загроз із огляду на високу ефективність роботи банку;

– головною причиною зниження прибутку банку у 2022 році стало зростання суми відрахувань до резервів на 286,5%, що насамперед було пов'язане з високим кредитним ризиком.

Проаналізуємо структуру доходів і витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки (таблиці 2.7 та 2.8).

Таблиця 2.7 – Структура доходів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Показник	Питома вага, %			Абсолютне відхилення (+,-), %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022
Процентні доходи	70,39	59,65	65,17	-10,74	+5,52
Процентні витрати (-)	12,83	5,15	-6,51	-7,68	-11,66
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	57,55	54,51	58,66	-3,04	+4,15
Комісійні доходи	68,82	44,99	40,92	-23,83	-4,07
Комісійні витрати (-)	23,24	17,08	-16,87	-6,16	-33,95
Чистий комісійний дохід	45,58	27,91	24,05	-17,67	-3,86
Торговий результат	-6,66	12,98	13,53	+19,64	+0,55
Інші операційні доходи	2,69	3,77	3,03	+1,08	-0,74
Інші доходи	0,83	0,84	0,73	+0,01	-0,11
Всього доходів	100	100	100	-	-

Аналізуючи структуру доходів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки можна зробити висновок, що найбільшу частку серед доходів займають саме процентні доходи, у 2021 році їх частка загальній сумі доходів складала 70,39%, у 2022 році – 59,65%, у 2023 році – 65,17%. Однак необхідно зазначити, що

частка процентних доходів поступово знижувалася. Чистий процентний дохід у 2021-2023 роках займав більше половини всіх доходів банківської установи.

Таблиця 2.8 – Структура витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Показник	Питома вага, %			Абсолютне відхилення (+,-), %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022
Відрахування до резервів	-35,91	42,34	15,59	78,25	-27,15
Адміністративні та інші операційні витрати	135,91	57,66	84,41	-78,25	27,15
Всього витрати	100	100	100	-	-

Серед витрат АТ КБ «ПриватБанк» у 2021-2023 роках найбільшу частку займали адміністративні витрати: у 2021 році – 135,91%, у 2022 році – 57,66%, у 2023 році – 84,41%. Однак у 2022 році спостерігається різке зростає частка відрахувань до резервів (42,34%), це насамперед було пов'язано з погіршенням якості кредитного портфеля.

Для зручності аналізу прибутку АТ КБ «ПриватБанк» згрупуємо доходи та витрати за типом джерела отримання, що дозволить виявити вплив кожної групи на фінансовий результат. Таким чином, доцільно об'єднати всі доходи та витрати в наступні категорії: процентні доходи та витрати, комісійні доходи та витрати, торговельні доходи та витрати, а також доходи та витрати від інших операцій. Це групування дозволить виділити такі категорії витрат та доходів як: чистий комісійний дохід, чистий процентний дохід, результат від інших операцій та чистий торговельний дохід.

Проаналізуємо структуру фінансового результату АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2021-2023 років за вище виділеними групами доходів і витрат (таблиця 2.9).

У 2022 році в АТ КБ «ПриватБанк» спостерігалось різке зростання частки фінансових результатів від інших операцій, що переважно було спричинено зростанням відрахувань в резерви. Дане зростання призвело до зниження отриманого прибутку. Однак у 2023 році відрахування в резерви значно знизились, тому спостерігається зростання прибутку і особливо це стосується прибутку до оподаткування.

Таблиця 2.9 – Динаміка та структура прибутку АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2021-2023 років

Показник	Сума, млн грн			Питома вага, %			Абсолютне відхилення, млн грн	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий процентний дохід	29316919	39917417	59620969	1268,84	2333,83	81,94	+10600498	+19703552
Чистий комісійний дохід	23217302	20439858	24438766	588,63	930,16	33,59	-2777444	+3998908
Чистий торговельний дохід	-3390441	9504922	13756206	-422,03	952,16	18,90	+12895363	+4251284
Фінансовий результат від інших операцій	-25474600	-35190211	-25050681	-1335,44	-4116,15	-34,43	-9715611	+1200734
Прибуток до оподаткування	35067108	34671985	72765259	100	100		-395123	+38093274
Чистий прибуток	35050411	30197968	37764685	-	-		-4852443	+7566717

Проведемо аналіз прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки за допомогою коефіцієнтного методу (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Динаміка основних показників прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, п.п		Алгоритм розрахунку показника
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	
1	2	3	4	5	6	
Рентабельність витрат, %	220,85	78,31	130,80	-142,54	+52,49	$PB = \frac{ЧП}{B} \cdot 100\%$, ЧП – чистий прибуток, В - витрати
Рентабельність активів (ROA), %	8,61	5,49	5,50	-3,12	+0,01	$ROA = \frac{ЧП}{A} \cdot 100\%$ А – активи банку
Рентабельність дохідних активів, %	68,81	41,24	37,16	-27,57	-4,08	$PD = \frac{ЧП}{D} \cdot 100\%$, Д – доходи банку
Рентабельність капіталу (ROE), %	52,62	52,26	44,51	-0,36	-7,75	$ROE = \frac{ЧП}{K} \cdot 100\%$ К – власний капітал
Рентабельність статутного капіталу, %	17,01	14,65	18,33	-2,36	+3,68	$PC = \frac{ЧП}{СК} \cdot 100\%$ СК – статутний капітал

Кінець таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оподаткування прибутку	0,05	12,90	48,10	+12,85	+35,2	$\text{КОП} = \frac{\text{ПП}}{\text{П}} 100\%$ ПП – податок на прибуток П – прибуток до оподаткування
Коефіцієнт чистого прибутку	99,95	87,10	51,90	-12,85	-35,2	$\text{КЧП} = \frac{\text{ЧП}}{\text{П}} 100\%$
Чиста процентна маржа, %	7,20	7,26	8,68	+0,06	+1,42	$\text{ЧПМ} = \frac{\text{ЧПД}}{\text{А}} 100\%$ ЧПД – чистий процентний дохід

Рентабельність витрат банку відображає суму чистого прибутку, що припадає на кожну гривню загальних витрат банку. Цей показник служить індикатором ефективності витрат. Даний показник протягом 2021-2023 років змінювався по різному: у 2020 році мав найвище значення – 220,85%, у 2021 році знизився на 142,54 п.п. і дорівнював 78,31%, а в 2023 році навпаки виріс на 52,49 п.п. Значення даного показника у 2023 році показує, що банк досить ефективно працював.

Рентабельність активів (ROA) є показником, який відображає професіоналізм та ефективність роботи менеджерів банку, а також внутрішню політику банківської установи щодо забезпечення оптимальної структури активів і пасивів з точки зору доходів і витрат. Для банківських установ значення цього показника бажано, щоб перевищувало 1%. У АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2021-2023 років даний показник був постійно вище нормативного значення.

Рентабельність дохідних активів – показує ефективність використання саме робочих активів. За 2021-2023 роки даний показник постійно зменшувався. У 2021 році його значення було максимальним і дорівнювало – 68,81%, у 2022 – 41,24%, у 2023 році – 37,16%, тобто ефективність використання робочих активів банку з кожним роком знижувалась.

Рентабельність капіталу (ROE) – це показник який показує величину чистого прибутку банку, що припадає на 1 грн його власного капіталу. Для банківських установ рекомендоване нормативне мінімальне значення – 15 %. В

2021-2023 роках рентабельність капіталу АТ КБ «ПриватБанк» була постійно вище нормативного значення.

Рентабельність статутного капіталу банку характеризує ефективність внесків акціонерів. Динаміка цього показника схожа з попередній показник рентабельності банку: у 2023 році він досяг найвищого значення (18,33%), а в 2022 році був найнижчим (14,65%).

Коефіцієнт оподаткування прибутку банківської установи визначає співвідношення між витратами на податок на прибуток та сумою прибутку до оподаткування. Протягом всього аналізованого періоду спостерігається, що даний показник поступово зростає. У 2023 році він має найвище значення, оскільки в даному році збільшили розмір даного податку до 50%.

Показник чистої процентної маржі банку відображає співвідношення між чистим процентним доходом і загальними активами банківської установи. Для банків рекомендоване мінімальне значення цього показника становить 4,5%.

Даний показник протягом 2021-2023 років був вищим за нормативне значення, а саме у 2021 році дорівнював 7,2%, у 2022 році – 7,26%, у 2023 році – 8,68%, такі значення даного показника засвідчують високу майстерність управлінського персоналу.

Отже, проаналізувавши показники прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки можна зробити висновок, що всі значення показників рентабельності даного банку знаходять в межах норми, тобто не дивлячись на негативні наслідки воєнної агресії з боку росії, банк ефективно працює і є прибутковим протягом всього аналізованого періоду.

На основі аналізу особливостей формування прибутку АТ КБ «ПриватБанк» пропонуємо впровадити в даній банківській установі систему формування прибутку на основі збалансованих показників (англ. Balanced Scorecard Card).

Збалансована система показників (BSC) базується на комплексному підході до оцінки як кількісних, так і якісних аспектів діяльності фінансового посередника та ґрунтується на чотирьох складових (перспективах) – «фінанси», «клієнти», «бізнес-процеси», «навчання та розвиток».

Ми пропонуємо адаптувати та впроваджувати дану систему для ефективного формування прибутку в АТ КБ «Приватбанк» (рисунок А.1, додаток А). Складові даної системи повинні включати відповідні цілі, досягнення яких сприятиме реалізації стратегічної мети банківської установи – максимізації прибутку на основі гармонійного розвитку банку.

Розробимо основні цілі для кожної складової запропонованої системи формування прибутку банківської установи: цілі фінансової складової полягають у максимізації прибутку через зниження витрат та збільшення доходів; цілі клієнтської складової спрямовані на розширення клієнтської бази, що дозволить досягти максимального позитивного фінансового результату; цілі складової бізнес-процесів повинні визначати шляхи оптимізації бізнес-процесів для забезпечення максимального прибутку при мінімальних витратах; цілі складової навчання та розвитку мають бути орієнтовані на підвищення кваліфікації та професійної компетентності персоналу для покращення фінансових показників банківської установи. Таким чином, кожна складова системи BSC, має бути частиною загального ланцюга причинно-наслідкових зв'язків процесу ефективного формування прибутку банку.

Розглянемо більш детально співвідношення між цілями основних складових системи управління прибутком на основі BSC та основними показниками діяльності банківської установи (таблиця А.6, додаток А).

Фінансова складова є основним елементом у збалансованій системі показників BSC, оскільки дає можливість оцінити ефективність обраної керівництвом банківської установи стратегії формування прибутку. Також, завдяки фінансовій складовій можна оцінити, результативність реалізації цілей інших складових системи управління прибутком. Максимізація прибутку є основною метою фінансової складової, яка опосередковано пов'язана з виконанням цілей інших трьох складових даної системи.

Аналізуючи елементи фінансової складової, слід зазначити, що покращення результатів діяльності АТ КБ «Приватбанк» можливе двома шляхами: зменшенням витрат або збільшенням доходів від активних операцій та пошуком нових джерел зростання позитивного фінансового результату.

Однак, під час війни банку досить важко постійно збільшувати доходи, при умові що на його діяльність постійно впливають негативні фактори такі як зростання темпів інфляції, зниження доходів населення, багато підприємств опинились в кризовому стані, також банк несе втрати від скорочення своєї діяльності на окупованих територіях тощо. Тому коли розглядається фінансова складова даної системи, то варто розглядати саме скорочення витрат, при умові, що саме у 2022 та 2023 роках сума витрат банку була найвищою порівняно з довоєнними роками. У 2023 році вона скоротилась, але тільки за рахунок скорочення відрахувань до резервів, а адміністративні витрати так і продовжували зростати. Тому для даного банку ми пропонуємо шляхи зниження витрат (таблиця 2.11).

Реалізація зазначених заходів дозволить банку знизити витрати та підвищити ефективність його роботи в умовах воєнного стану.

Таблиця 2.11 - Шляхи зниження витрат АТ КБ «Приватбанк» в умовах воєнного стану

Шляхи зниження витрат	Характеристика
1	2
1. Оптимізація операційних витрат	Аутсорсинг непрофільних функцій: Передача деяких функцій, таких як ІТ-підтримка, обробка документів або охорона, стороннім компаніям, що може зменшити витрати на утримання персоналу та обладнання.
	Зменшення витрат на оренду та комунальні послуги: Перегляд умов оренди, переміщення відділень у менш дорогі приміщення або консолідація офісів для зменшення загальних витрат.
	Автоматизація процесів: Впровадження новітніх технологій для автоматизації банківських операцій (наприклад, роботизація процесів, використання штучного інтелекту), що зменшує потребу в ручній праці.
2. Перегляд витрат на персонал	Оптимізація чисельності персоналу: Проведення аналізу ефективності роботи співробітників та зменшення кількості зайвих посад. Переведення частини працівників на дистанційну роботу, що дозволяє скоротити витрати на утримання офісів.
	Зміна системи мотивації: Впровадження нових мотиваційних програм, які більш орієнтовані на результативність та ефективність роботи, що дозволить скоротити фіксовані витрати на оплату праці.
	Навчання та перекваліфікація: Інвестиції в підвищення кваліфікації працівників для більш ефективного виконання ними нових функцій або для роботи з новими технологіями.

Кінець таблиці 2.11

1	2
3. Економія на закупівлях та управлінні активами	Переговори з постачальниками: Перегляд умов контрактів з постачальниками для досягнення більш вигідних умов співпраці або пошук нових постачальників з нижчими цінами.
	Оптимізація використання активів: Зниження витрат на утримання та експлуатацію активів банку, наприклад, через продаж непрофільних або зайвих активів, оптимізацію парку транспортних засобів.
4. Управління ризиками та фінансове планування	Страхування ризиків: Впровадження ефективних механізмів страхування операційних та кредитних ризиків, що дозволить зменшити потенційні втрати.
	Фінансове планування та бюджетування: Створення детальних фінансових планів і бюджетів, що дозволяють контролювати витрати і своєчасно реагувати на відхилення.
	Управління ліквідністю: Оптимізація управління ліквідністю для забезпечення належного рівня грошових коштів і зниження витрат на залучення додаткових ресурсів.
5. Впровадження сучасних технологій	Інформаційні системи та безпека: Інвестиції в новітні інформаційні системи та заходи кібербезпеки для зменшення втрат від можливих кібератак та інших загроз.
	Мобільні та онлайн-платформи: Розвиток мобільного банкінгу та онлайн-платформ, що забезпечують зручний доступ до послуг для клієнтів і скорочують витрати на фізичну інфраструктуру.
6. Ефективне управління портфелем кредитів	Скорочення проблемних кредитів: Активна робота з проблемними кредитами через реструктуризацію, списання або продаж. Це допоможе зменшити ризики і витрати, пов'язані з такими кредитами.
	Покращення оцінки кредитоспроможності: Впровадження нових підходів та технологій для більш точної оцінки кредитоспроможності позичальників, що зменшить ризики неповернення кредитів.

Реалізуючи цілі фінансової складової BSC, менеджери банку будуть стикатися з двома варіантами, це можливість забезпечити прибуток у довгостроковій перспективі або зосередитися на поточній ефективності. Перший варіант потребує відповідних витрат, але забезпечує конкурентні переваги в майбутньому, тоді як другий варіант дає доходи в короткостроковому періоді, але не сприяє стратегічному розвитку. Тому, ми вважаємо, що керівництво АТ КБ «Приватбанк» має прагнути балансу між поточною прибутковістю та потребами довгострокового зростання.

Основною метою клієнтської складової в рамках BSC є розширення клієнтської бази. Збільшення кількості клієнтів сприяє зростанню процентних, комісійних та інших доходів банку, а решта цілей у цій перспективі є другорядними.

Посилення маркетингових зусиль може збільшити витрати у поточному періоді, проте у довгостроковій перспективі це сприятиме розширенню клієнтської бази банку. Важливо раціонально формувати рекламні бюджети, щоб витрати на них не перевищували користь від залучення нових клієнтів.

Головною метою складової бізнес-процесів є оптимізація самих процесів і це особливо важливо для впровадження системи управління прибутком банку на основі BSC, оскільки якість внутрішніх бізнес-процесів визначає можливість зростання прибутку банківської установи.

Основна мета складової навчання та розвитку полягає в підвищенні продуктивності праці персоналу банку через розвиток їхнього потенціалу, а не просто механічне збільшення обсягів виробництва. Цей елемент системи збалансованих показників є дуже важливим, оскільки покращення ефективності фінансової установи залежить від оптимізації внутрішніх процесів, що, в свою чергу, визначаються результативністю праці персоналу. Найбільший вплив на результативність роботи персоналу банківської установи має рівень освіти й кваліфікації, система мотивації та контроль за якістю виконання виконаних робіт і послуг.

Останнім етапом цього процесу є встановлення на рівні всієї фінансової установи, окремих її підрозділів і окремих співробітників, які будуть відповідати за ключові завдання з виконання плану за показниками і контролю за його реалізацією. Таким чином, встановивши систему ключових показників (KPI), банк на кожному етапі управління за системою BSC повинен оцінювати ступінь їх досягнення і відповідно коригувати плани або цілі.

Таким чином, збалансована система показників дозволяє комплексно впливати на ефективність формування прибутку банку за допомогою інтеграції цілей усіх чотирьох складових, які в підсумку забезпечують реалізацію єдиної стратегії формування прибутку банку, що дуже важливо в сучасних умовах фінансової невизначеності.

Висновки

Під час війни розгляд проблем формування прибутку банківської системи України та окремих банків є надзвичайно актуальним через значну економічну нестабільність і підвищені ризики ліквідності та кредитних ризиків. Економічні коливання, зменшення попиту на певні банківські послуги, а також підвищена неплатоспроможність клієнтів змушують банки адаптувати свої стратегії для підтримки стабільності та прибутковості. Крім того, в умовах війни уряд часто вносить зміни до нормативно-правової бази, що потребує від банків швидкої адаптації. Розуміння механізмів формування прибутку допомагає банкам залишатися надійними фінансовими інститутами, підтримувати економіку через надання необхідного фінансування та зберігати довіру населення до банківської системи.

У науковій літературі існує багато різноманітних визначень та наукових підходів до сутності категорії «прибуток банку». На наш погляд, банківський прибуток можна розглядати як кінцевий фінансовий результат банківської діяльності, що є компенсацією за прийняття ризику і виступає показником ефективного управління банком протягом певного періоду.

Для кращого розуміння сутності прибутку банку та ролі його в фінансовій системі в роботі були досліджені його основні функції. Отже, функції прибутку банку включають його стимулюючу роль, забезпечення фінансової стійкості, розвитку та інвестицій, формування резервів та капіталу, а також сплату дивідендів акціонерам. Ці функції допомагають банкам ефективно функціонувати та забезпечувати стійкий розвиток у фінансовій системі.

Необхідно зазначити, що на величину банківського прибутку впливає значна кількість факторів, які в кваліфікаційній роботі систематизовані за різними ознаками.

Формування прибутку банківської установи є досить складним та багатограним процесом, а запропонована в роботі, розширена класифікація

прибутку дозволяє банківській установі зрозуміти, якими саме фінансовими результатами вона володіє та як їх найкраще використовувати.

Підводячи підсумок аналізу фінансових результатів банківської системи України за 2021-2023 роки, можна зробити висновок, що вітчизняна банківська система не тільки вистояла підчас війни, але й показала свою стійкість, оскільки протягом 2021-2023 років вона працювала постійно прибутково. Особливо 2023 рік був для банківської системи ефективним, оскільки в даному році вона отримала чистий прибуток в розмірі 86,5 млрд грн, що на 12% вище за результати 2021 року та майже вчетверо вище показника 2022 року. Головним фактором значної різниці у зростанні прибутку, порівняно з 2021 роком, були значно менші відрахування в резерви під збитки від активних операцій, які за 2023 рік скоротилися на 86%. Рушіями прибутковості банків України у 2023 році були також висока операційна ефективність, значні процентні доходи через високу процентну маржу та дуже помірні витрати на формування резервів під активні операції. Також особливістю вітчизняної банківської системи є те, що її прибуток концентрований, а саме 5 найприбутковіших комерційних банків сформували 89% усього прибутку. У 2023 році збитки отримали лише чотири банки, а операційно збиткових було всього дев'ять банківських установ. Це маленькі комерційні банки, активи яких сукупно не перевищують 1% активів банківського сектору.

Також необхідно зазначити, що результат діяльності вітчизняних банків з листопада 2023 року оподатковується за підвищеною ставкою 50%. Це забезпечить додаткові надходження до державного бюджету в розмірі близько 0,3% ВВП. Також ця норма забороняє банківським установам зменшувати базу оподаткування за цей рік на збитки, отримані в попередніх податкових періодах. Цим правом банки знову зможуть скористатися з 1 січня 2024 року. Разом із одноразовим податком в розмірі 50% на «надприбутки» надалі (з 1 січня 2024 року) підвищено регулярну ставку податку на прибуток банківських установ – з 18% до 25%. Додатковий одноразовий податок (тільки у 2023 році) є винятковим кроком і не зашкодить стійкості вітчизняної банківської системи.

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком, системно важливим банком, який є основою фінансової системи України. Стратегічна діяльність банку направлена на роздрібний сегмент, а також він активно працює з малим та середнім бізнесом і вибірково працює в корпоративним сектором.

Як частина критичної інфраструктури, АТ КБ «ПриватБанк» має унікальне значення для вітчизняної економіки. Оскільки він є її одним з найбільш кредиторів, а також одним із найбільших платників податків та дивідендів до державного бюджету України. Підводячи підсумок аналізу фінансово-господарської діяльності банку, можна зробити висновок, що результат його роботи за 2021-2023 роки свідчить про його стресостійкість, ефективність, адаптивність та гнучкість. Подальший розвиток АТ КБ «ПриватБанк» буде спрямований на досягнення стратегічних цілей з урахуванням поточних обставин у країні та світі.

У 2023 році прибуток до оподаткування АТ КБ «Приват Банк» досяг 72,8 млрд грн, що більше ніж удвічі перевищує результат 2022 року та становив 46% від загального прибутку банківської системи України за 2023 рік. Після підвищення відсоткової ставки податку на прибуток до 50% у 2023 році банк отримав 37,8 млрд грн чистого прибутку та більшу частину якого було спрямовано у вигляді дивідендів до державного бюджету України. У лютому 2024 року АТ КБ «Приват Банк» перерахував у державний бюджет авансовий платіж дивідендів та податку на прибуток у сумі 44,9 млрд грн.

Аналізуючи структуру доходів даного АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки можна зробити висновок, що найбільшу частку серед доходів займають саме процентні доходи, у 2021 році їх частка загальній сумі доходів складала 70,39%, у 2022 році – 59,65%, у 2023 році – 65,17%. Однак необхідно зазначити, що частка процентних доходів поступово знижувалася. Чистий процентний дохід у 2021-2023 роках займав більше половини всіх доходів банківської установи.

Серед витрат АТ КБ «ПриватБанк» у 2021-2023 роках найбільшу частку займали адміністративні витрати: у 2021 році – 135,91%, у 2022 році – 57,66%, у

2023 році – 84,41%. Однак у 2022 році спостерігається різке зроста частка відрахувань до резервів (42,34%), це насамперед було пов'язано з погіршенням якості кредитного портфеля.

Отже, проаналізувавши показники прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки можна зробити висновок, що всі значення показників рентабельності даного банку знаходять в межах норми, тобто не дивлячись на негативні наслідки воєнної агресії з боку росії, банк ефективно працює і є прибутковим протягом всього аналізованого періоду.

Високі фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» демонструють його прагнення до довгострокового сталого розвитку. Особливо важливим є те, що у надзвичайно важкі роки війни банківська установа залишається прибутковою, продовжує кредитувати бізнес, роблячи вагомий внесок у продовольчу безпеку та відновлення економ країни.

На основі аналізу особливостей формування прибутку АТ КБ «ПриватБанк» пропонуємо впровадити в даній банківській установі систему формування прибутку на основі збалансованих показників (англ. Balanced Scorecard Card). Збалансована система показників (BSC) базується на комплексному підході до оцінки як кількісних, так і якісних аспектів діяльності фінансового посередника та ґрунтується на чотирьох складових (перспективах) – «фінанси», «клієнти», «бізнес-процеси», «навчання та розвиток».

В кваліфікаційній роботі детально розглянуто співвідношення між цілями основних складових системи управління прибутком на основі BSC та основними показниками діяльності банківської установи.

Таким чином, збалансована система показників дозволяє комплексно впливати на ефективність формування прибутку банку за допомогою інтеграції цілей усіх чотирьох складових, які в підсумку забезпечують реалізацію єдиної стратегії формування прибутку банку, що дуже важливо в сучасних умовах фінансової невизначеності.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності», від 01.01.2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
2. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року м. Київ № 18. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18
3. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України. Постанова правління НБУ від 24.10.2011 №373. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
4. Аврамчук Л.А. Роль прибутку як внутрішнього джерела розвитку банків в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс] / Л.А. Аврамчук, К.С. Веремійчук // Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2022. – № 22. – С. 46-51. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/366128901_ROL_PRIBUTKU_AK_VNUTRISNOGO_DZERELA_ROZVITKU_V_BANKIV_V_UMOVAN_RINKOVOI_EKONOMIKI
5. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. / уклад. : О.М. Гладчук, І.Я. Ткачук, В.М. Харабара. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 208 с.
6. Банківський сектор завдяки високій операційній ефективності отримав прибуток 24,7 млрд грн у 2022 році. НБУ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-zavdyaki-visokiy-operatsiyuniy-efektivnosti-otrimav-pributok-247-mlrd-grn-u-2022-rotsi>
7. Волкова Н. І. Управління фінансовими результатами банку в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / Н. І. Волкова, Р. С. Довгань // Економіка та суспільство. – 2023. – №56. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3080/3003>

8. Головка О. Г. Стратегія управління прибутковістю банку для забезпечення його стабільності / О. Г. Головка, І. Г. Антоненко // Інфраструктура ринку. – 2018. – №25. – С. 650-655. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/110.pdf

9. Грудзевич У. Я. Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / У. Я. Грудзевич, Н.П. Дребот // Економіка і суспільство. – 2023. – №48. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2277/2198>

10. Данилишин Б. Банківська система демонструє високі показники адекватності капіталу на фоні окремих негативних тенденцій в економіці / Б. Данилишин // LB.ua. – 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/561595_bankivska_sistema_demonstruie.html

11. Демчук Н. І. Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку / Н. І. Демчук, А. Н. Коваль // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2017. – №2 (24). – С. 22-28.

12. Добровольська О. В. Теоретико-методичні засади управління прибутковістю комерційного банку / О. В. Добровольська, М. О. Сабадин // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – №23(Ч.3). – С. 111-114.

13. Доходи та витрати банків України. Національний банк України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#3>

14. Житар М. О. Особливості управління фінансовими результатами діяльності банківських установ / М. О. Житар, Ю. В. Ананьєва // Економічний вісник університету. – 2019. – №40. – С. 134-140. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/osoblivosti-upravlinnya-finansovimi-rezultatami-diyalnosti-bankivskih-ustanov.pdf>

15. Іванова В. О. Економічна сутність прибутку комерційного банку та джерела його формування / В. О. Іванова, С. Ф. Кантур // Економічний вісник. – 2016. – № 253. – С. 57-60.

16. Катан Л. І. Прибутковість комерційного банку та її підвищення / Л. І. Катан, М. С. Плахотник // *Агросвіт*. – 2018. – №21. – С. 3-6.
17. Коваль М. М. Сучасний стан показників української банківської системи / М. М. Коваль, В. О. Співак, І. В. Куліковська // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. – 2023. – №47. – С. 41-47.
18. Костюк В. А. Управління доходами і витратами банку / В. А. Костюк, М. М. Стеренчук // *Приазовський економічний вісник*. – 2020. – №6 (23). – С. 230-233. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2020/6_23_ukr/42.pdf
19. Коваленко В. В. Стрес-тестування в системі управління прибутком банків / В. В. Коваленко, А. Д. Терзі // *Економіка і суспільство*. – 2017. – №8. – С. 599-605.
20. Коваленко В. В. Проблеми формування прибутку банками з державною часткою в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / В.В. Коваленко, О.С. Сергєєва, С.М. Лисянська // *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2023. – №3-4. – С.63-69. Режим доступу: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2023/304-305/pdf/63-69.pdf>
21. Котік Б. С. Функціонування банківського сектору України в період воєнного стану [Електронний ресурс] / Б. С. Котік, С. Д. Смолінська // «Young Scientist». – 2023. – №10 (122). – С. 213-217. Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5995/5864>
22. Костюк В.А. Управління доходами і витратами банку / В.А. Костюк, М.М. Стеренчук // *Приазовський економічний вісник*. – 2022. – №6 (23). – С. 230-233.
23. Кушнарєва А. А. Сутність та значимість фінансових результатів діяльності комерційного банку / А. А. Кушнарєва // *Modern Economics*. – 2017. – №6. – С. 113-120. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/kushnaryova.pdf>
24. Макаренко Ю.П. Доходи і витрати у забезпеченні прибутковості комерційних банків України [Електронний ресурс] / Ю.П. Макаренко, К.С. Мороховець // *Економічна наука*. – 2016. – №10. – С. 15-19. Режим доступу:

http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2016/5.pdf

25. Маслак Н. Г. Аналіз прибутку банку при управлінні на основі збалансованої системи показників / Н. Г. Маслак // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2017. – №2. – С. 10–18.

26. Марченко К. А. Управління доходами комерційного банку: сутність та особливості / К. А. Марченко // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2018. – № 4 (103). – С. 201-205. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/4_2018/29.pdf

27. Наглядова статистика. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

28. Наглядова статистика. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

29. Наглядова статистика. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

30. Національний банк оприлюднив результати оцінки стійкості в розрізі банків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-oprilyudniv-rezultati-otsinki-stiykosti-v-rozrizi-bankiv>

31. Найбільш прибуткові та збиткові банки за 2021 рік. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://finbalance.com.ua/news/reytinh-naubilsh-pributkovikh-i-zbitkovikh-bankiv-za-2021-rik/amp>

32. Нянько В. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України / В. Нянько, Л. Нянько, В. Нянько // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. – 2022. – №35. – С. 96-105.

33. Правдиківська І. І. Вплив війни на банківську систему України. [Електронний ресурс]. / І. І. Правдиківська, Н. О. Дорошенко // Молодий вчений. – 2022. – №9(109). – С. 150–153. Режим доступу:

<https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5583>

34. Прасад А. ПриватБанк торік збільшив чистий прибуток майже на чверть, до 38 млрд грн [Електронний ресурс]. / А. Прасад // Forbes. – 23 січня 2024. Режим доступу: <https://forbes.ua/news/privatbank-zakinchiv-2023-rik-z-chistim-pributkom-v-mayzhe-38-mlrd-grn-24012024-18742>

35. Прибуток банківського сектору в 2022 році. Національний банк України. 10 лютого 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-zavdyaki-visokiy-operatsiyniy-efektivnosti-otrimav-pributok-247-mlrd-grn-u-2022-rotsi>

36. Позднякова В. Д. Економетрична модель оцінювання фінансових результатів діяльності банків України / В. Д. Позднякова. – Економіка і суспільство. – 2017. – Вип 1. – С. 582–587.

37. Сисоєнко І. А. Аналіз процентних та комісійних витрат банківської установи / І. А. Сисоєнко, Д. О. Карлюка // Економічний простір. – 2022. - №179. – С. 116-120.

38. Ситник Н.С. Фінансова безпека банків як один із складників фінансової безпеки держави. / Ситник Н.С., Васьків І.М. // Вче-ні записки ТНУ імені В.І. Вернадського. – 2018. – Том 29 (68). – № 6. Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/29-1.pdf>

39. Ситник Н. С. Банківська система України в умовах війни: ризики та оцінка безпеки [Електронний ресурс] / Н.С. Ситник, Я.М. Прицак // Молодий вчений. – 2023. – №6 (118). – С. 94-98. Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5890/5761>

40. Скрипник М. В. Соціально-економічна сутність категорії «прибуток підприємства» / М. В. Скрипник // Науковий вісник КЛТУ України. – 2017. – № 1. – С. 6–14.

41. Сич О.А. Оцінка прибутковості банківської системи України / О.А. Сич, В.Ю. Романюк // Young Scientist. – 2018. – №10 (62). – С. 881-884.

42. Тимощенко О. А. Економічна сутність категорій «прибуток» та «прибутковість банку» / О. А. Тимощенко // Управління розвитком. – 2018. –

№ 19. – С. 157–158.

43. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» за 2023 рік. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files/Richnyy+zvit+za+2023.pdf>

44. Ревич М.Я. Теоретико-методологічні аспекти визначення сутності поняття «прибуток» / М.Я. Ревич // Ефективна економіка. – 2017. – №4. – С.8-15. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2942>

45. Чайковський Я. Ефективність діяльності банківських установ в Україні [Електронний ресурс] / Я. Чайковський, І. Чайковська, Є. Чайковський // Світ фінансів. – 2022. – №3 (72). Режим доступу: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1539/1547>

46. Чмутова І. М. Забезпечення прибутковості банку на основі визначення стадій розвитку інноваційних кредитних продуктів / І.М. Чмутова, Ж.О. Андрійченко, А.С. Колесніченко, М.К. Камсарян // Проблеми економіки. – 2020. – №2(44). – С. 365-373. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-2_0-pages-365_373.pdf

47. Череп А. В. Методичні підходи до аналізу прибутку комерційного банку на прикладі ПАТ «Індустріалбанк» / А. В. Череп, Г. І. Рурка // Фінансово-кредитна діяльність: зб. наук. праць / ХІБС УБС НБУ. – Х., 2016. – № 1. – С. 39-46.

48. Ушакова О. А. Банківські операції : навч. посіб. / О.А. Ушакова – Рівне : НУВГП, 2021. – 226 с.

49. Шелест О. Л. Вдосконалення стратегії управління прибутковістю банку з використанням імітаційної моделі / О. Л. Шелест, О. В. Скрипниченко // Ефективна економіка. – 2019. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/53.pdf

50. Фінансовий результат банківської системи України за 2023 р. Національний банк України. 12 лютого 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-otrimav-865-mlrd-grn-pributku-za-2023-rik-zgidno-z-operativnimi-danimi>

